

Nr 58.

Av herr **Petrén m. fl.**, *angående inköp av lönebostället Korsberga Prästgård i Korsberga socken av Jönköpings län.*

I anslutning till Växjö hospital finnes sedan cirka $\frac{1}{4}$ sekel en familjevårds-koloni för sinnessjuka i Korsberga socken, sedermera utsträckt jämväl till angränsande socknar. De till denna statens familjevårdskoloni hörande patienterna, vilkas antal den $\frac{31}{12}$ 1927 uppgick till 228, äro utackorderade i enskilda hem, till ett antal av högst 4 i varje hem, men äro fortfarande inskrivna vid hospitalet, dit de, när så finnes nödigt, kunna återföras. Till familjevården hör även ett i Korsberga kyrkoby beläget centralhem, rymmande 17 platser för manliga och 10 platser för kvinnliga patienter. Å detta mottagas de utackorderade sjuka, när de på grund av kroppslig sjukdom äro i behov av vård eller på grund av tillfälligt psykiskt orostillstånd icke lämpligen kunna kvarstanna hos sitt värdfolk.

År 1917 föreslog *dåvarande överläkaren vid Växjö hospital, d:r E. Lindell*, på vilkens initiativ statens familjevård i Korsberga tillkommit, anordnandet av en lantbrukskoloni å kyrkoherdebostället i Korsberga, avsedd för sådana sinnessjuka män, som icke behövde den dyrbara anstaltsvården, men som å andra sidan icke visat sig lämpliga för den friaste vårdformen, familjevården. Överläkaren Lindell framhöll såsom särskilda fördelar med förläggandet av en sådan koloni i närheten av centralhemmet i Korsberga, *dels* att detta finge ett jordbruk, som vore tillräckligt för att producera de förnödenheter, som hemmet behövde, *dels ock* att familjevårdspatienter, vilka befunnits icke passa i själva familjevården, enär för dem erfordrades en mera disciplinerande handledning än som kan erhållas i familjevård, likväl i regel skulle kunna bibehållas i den relativt friare vårdform, som en lantbrukskoloni innebure, *och sålunda återflyttningar till hospitalet*, som eljest blivit oundvikliga, *härigenom skulle kunna undvikas*. Genom anordningen skulle sålunda — framhöll d:r Lindell slutligen — det viktiga önskemålet uppnås, att indikationerna för överflyttning till familjevården skulle kunna något vidgas.

Sedan direktionen för Växjö hospital ingivit detta förslag till medicinalstyrelsen, ingick denna den 11 december 1918 med en skrivelse i ärendet till Kungl. Maj:t, däri bl. a. anfördes följande:

»Upprättandet av en lantbrukskoloni av föreslagen art och särskilt dess anordnande i samband med familjevården i Korsberga anser styrelsen i hög grad önskvärdt och ansluter sig i allo till de skäl, som här ovan framhållits för denna plans förverkligande. *Det ifrågavarande kyrkoherdebostället lämpar sig genom sin belägenhet invid familjevårdens centralhem, genom sin storlek och beskaffenhet i övrigt synnerligen väl för ett förläggande därstädes av en sådan lantbrukskoloni.»*

Därpå bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 11 april 1919 medicinalstyrelsen att under en tid av högst fem år, räknat från och med den 1 maj 1919, för Växjö hospitals räkning arrendera lönebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal Korsberga N:r 1 prästgård i Korsberga socken i Jönköpings län för anordnande av en lantbrukskoloni för sinnessjuka i anslutning till den därstädes inrättade familjevården för sinnessjuka. Detta bemyndigande har sedermera förlängts, senast genom nådigt brev den 27 november 1925 för tiden högst till den 14 mars 1929.

Då själva prästgårdsbyggnaden är undantagen från arrendet, har denna lantbrukskoloni hittills icke kunnat rymma mer än 7 patienter, för vilka bostäder anordnats i en av flygelbyggnaderna. Med detta ringa antal platser har lantbrukskolonien helt naturligt icke kunnat på ett nöjaktigt sätt fylla sin uppgift. Överläkaren Lindell hade också tänkt sig, att även själva prästgårdsbyggnaden skulle tagas i anspråk för ändamålet, sedan ny prästgård på annan plats (närmare kyrkan) blivit uppförd, varigenom antalet platser i kolonien skulle kunna ökas till 22. Med förslag härom ingick *direktionen för Växjö hospital* i skrivelse den 23 november 1922, därvid åberopande ett av *nuvarande överläkaren vid hospitalet, d:r A. Granholm*, avgivet yttrande med utredning i ärendet. I detta yttrande framhölls bl. a. följande.

Ifrågavarande lantbrukskoloni vore avsedd för manliga patienter, som vore utarbetare, och vilka med avseende på snygghet, properhet o. s. v. uppfyllde fordringarna på familjevårdspatienter, men som interkurrent eller i vissa fall — efter familjevårdsförsök — permanent vore i behov av en disciplinerande handledning i arbetet samt den auktoritet och bestämda ordning, som rådde på en sinnessjukanstalt. I allmänhet kunde man säga, att i sinnessjukvården utgjorde en lantbrukskoloni ett mellanled mellan den slutna anstalten, hospitalet eller asylen, å ena sidan, och familjevården, den friaste vårdformen, å den andra. Lantbrukskoloniens i Korsberga uppgift borde inskränka sig till att vara ett stöd för hospitalets familjevård i Korsberga med kringliggande socknar, liksom fallet vore med centralhemmet därstädes. Lantbrukskoloniens uppgift skulle sålunda vara dels att mottaga arbetande patienter, som återfördes från vårdarhemmen av vad man närmast kunde kalla disciplinära skäl. Centralhemmets uppgift, att från vårdarhemmen mottaga kroppsligen sjuka och psykiskt försämrade, kompletterades sålunda med lantbrukskoloniens arbetssteapeutiska funktion. Utan tillräckliga arbetsmöjligheter kunde centralhemmet i Korsberga icke helt fylla sin uppgift. Familjevårdspatienter, som på grund av somatisk sjukdom eller psykisk försämring förts till centralhemmet, kunde efter inträdd försämring ingalunda alltid omedelbart återföras till sitt vårdhem. Ibland hade nämligen vårdhemmet under tiden fått annan patient i stället, och plats funnes ej för tillfället att tillgå i för patienten lämpligt vårdhem. Ofta vore förbättringen osäker eller tvivelaktig och då måste patienten någon tid prövas i arbete och relativ frihet, innan han åter utsattes i familje-

vård. Med ett ord, lika viktigt som det vore, att vid akuta somatiska sjukdomar och psykiska försämringar hava centralhemmet att tillgå för patienter i familjevård, lika viktigt vore det, att under de sålunda på centralhemmet intagnas konvalescens hava lantbrukskolonien att tillgå såsom tillfällig arbetsplats. Även finnes det patienter, som väl skulle passa i familjevård, men på vilka enformigheten i de mer eller mindre avlägset belägna hemmen verkade nedtryckande — de trivdes icke. I lantbrukskolonien funne de större förhållanden och ett mera rörligt liv omkring sig. Detta jämte närheten till centralhemmet, kyrkobyen, järnvägsstationen, handelsbodan och så vidare tilltalade dem mera. Försatta i lantbrukskolonien, trivdes de utmärkt, arbetade regelbundet och skötte sig i alla avseenden väl. Hade icke lantbrukskolonien varit att tillgå, hade de antingen fått gå mer eller mindre sysslösa — med sysslöshetens dåliga följder — i centralhemmet eller ock måst återföras till hospitalet. Lantbrukskolonien borde sålunda i förevarande fall vara ett till centralhemmet hörande annex, tillkommet av arbetsterapeutiska och livsmedelsekonomiska skäl.

Överläkaren *Granholt* gjorde därefter följande sammanfattning, huru lantbrukskolonien borde på bästa sätt ordnas.

Genom inköp av kyrkoherdebostället jämte den å prästgårdsbostället belägna, kyrkoherden J. A. Lundh tillhöriga flygelbyggnaden, innehållande fem boningsrum m. m., erhöles i förening med huvudbyggnaden 22 platser för patienter jämte nödiga daglokaler samt bostäder för personal. — Jordbruket och vad därmed sammanhänge skulle skötas av en jordbruksföreståndare (rättare) med eget hushåll och bostad på tre rum och kök i den andra, bostället tillhöriga flygelbyggnaden. För gårdsbruket skulle anställas två jordbruksdrängar, den ene fördräng vid jordbruket och den andre ladugårdskarl och mjölkknung. — Lantbrukskolonien skulle utgöra ett *självhushåll*, i vilket förutom patienterna skulle ingå alla anställda med undantag av jordbruksföreståndaren. För hushållet (kost, tvätt o. s. v.) skulle anställas en hushållerska (husmoder) med två kvinnliga biträden med skyldighet att deltaga i mjölkningen samt ett kvinnligt biträde, sykkunnigt med tjänstgöring som städerska och servererska. — För sjukvården skulle anställas en sköterska med ansvar för patienternas förråd av kläder samt en ogift skötare som arbetsledare. — Lantbrukskolonien skulle stå under direktionens i Växjö förvaltning. Direktionen skulle uppdraga åt en av sina ledamöter att utöva närmare tillsyn över lantbruket. — Hospitalets syssloman vore jordbruksföreståndarens och hushållerskans närmaste förman. I enlighet med sin instruktion hade han att beträffande kolonien handhava alla ärenden, sammanhängande med den ekonomiska förvaltningen, samt att genom besök hos kolonien utöva kontroll. Jordbruksföreståndaren skulle omhänderhava och vara redovisningsskyldig såväl för inventarier och materialier, vilka för jordbruk och ladugård anskaffades, som ock för produkterna därifrån. På skriftlig rekvisition från hushållerskan hade han att för koloniens hushåll utlämna produkter från jordbruk och ladugård. Vid inlevereringar till förråden och vid uttagningar därifrån borde i kontrollhänseende förfaras på samma sätt som vid hospitalet. Hushållerskan skulle handhava utspisningen och tvätten samt vara ansvarig och redovisningsskyldig för till henne utlämnade artiklar. Henne skulle också åligga att noggrant föra hushållsbok samt att handhava och redovisa för mjölken från ladugården. — Upphandling av livsförnödenheter borde ske i samband med hospitalets upphandlingar. Vid inköp för övrigt skulle förfaras på enahanda sätt som å hospitalet. — Vid försäljning av produkter från jordbruk och ladugård skulle i kontrollavseende gälla samma regler som för hospitalet. Annan försäljning

kunde icke ske utan vederbörande myndighets medgivande. — Beträffande sjukvården skulle lantbrukskolonien vara ett annex till centralhemmet med dess förestånderska som närmaste förman. Från centralhemmet skulle utövas tillsyn och kontroll över kolonien i likhet med vid familjevårdshemmen.»

Dåvarande överinspektören för sinnessjukvården, till vilken ärendet blev av medicinalstyrelsen remitterat, yttrade efter att, i samband med inspektion av familjevården, hava besökt platsen i fråga bl. a. följande:

»Till en viss grad skulle *platsbesparing å centralhemmet* kunna ske, därest lantbrukskolonien, som nu endast har 7 platser, utvidgades. Därigenom skulle nämligen överflyttning dit kunna ske av sådana för vare sig kroppslig sjukdom eller psykisk försämring å centralhemmet intagna, som blivit så förbättrade, att de icke mera behöva ligga till sängs utan kunna börja att sysselsättas, fast förbättringen ännu icke fortskridit därhän, att återflyttning till familjevården kan ske. Av de å centralhemmet vid inspektionstillfället befintliga manliga patienterna funnos också ett par dylika, som icke skulle behövt upptaga plats här, om lantbrukskolonien kunnat mottaga dem. — Förutom att utöva en övergångsstation mellan centralhemmet och familjevården är lantbrukskoloniens uppgift att mottaga sådana manliga patienter, vilka äro utarbetade och med avseende på snygghet m. m. uppfylla fordringarna på familjevårdspatienter, men äro i behov av en mera disciplinerande handledning i arbetet än som kan erhållas i familjevård. Enligt vad jag inhämtade funnos bland dessa, som av disciplinära skäl blivit återflyttade till hospitalet, även sådana, som skulle kunnat vara i lantbrukskolonien, om där funnits plats. *En utvidgning av lantbrukskolonien skulle sålunda även kunna spara platser å hospitalet.*»

Den 28 september 1923 uppdrog styrelsen åt *domänintendenten i Jönköpings län Bernhard Nilsson* att, efter undersökning på platsen, avgiva utlåtande angående den av hospitalsdirektionen föreslagna organisationen av lantbrukskolonien och angående beskaffenheten av åkerjorden och husen å prästgården och dessas lämplighet såsom bostäder och för jordbruket och angående de förhållanden i övrigt, som kunde vara av värde vid bedömandet av frågan rörande gårdens avpassande för ovannämnda ändamål.

I det vid besiktningen den 19 oktober 1923 förda protokollet gjorde domänintendenten Nilsson följande sammanfattning och förslag:

»Såsom av ovan lämnade redogörelse framgår, finnes å egendomen ett betydande bostadsutrymme att tillgå. Boningshusen äro visserligen gamla, men byggda av gott material och väl underhållna, varför de mycket väl kunna användas i många år för ett ändamål, där byggnadernas arkitektur och dess ändamålsenlighet såsom familjebostäder icke har alltför stor betydelse. Särskilt huvudbyggnaden synes mig vara mycket lämplig för det ändamål, som här avses. Den så kallade drängstugan blir en god bostad för rättaren med familj. Uthusbyggnaderna äro tillräckliga för behovet. I fråga om dessa skulle det varit önskvärt, att de varit mera sammanförda i större byggnader. Härigenom skulle utfodringen av djuren m. m. betydligt underlättats. Byggnaderna äro emellertid i huvudsak i gott stånd, och nybyggnad av uthus i större omfattning synes mig därför icke nu kunna ifrågasättas. I den mån detta kommer att ske, är det lämpligt att uppföra de nya byggnaderna efter ett mera rationellt system. Transport av foder emellan byggnaderna och liknande arbete kan säkerligen utföras av patienter och bör därför ej medföra

någon större olägenhet eller kostnad för anstalten. Jordbruket är välbeläget i förhållande till byggnaderna, och största delen av åkerjorden lämplig för odling av brödsäd och potatis. Madodlingarna äro synnerligen lämpliga för odling av foderväxter. Genom lämplig gödsling och med skötsel av jordbruket kan dess växtkraft betydligt ökas. Skogsmarken är synnerligen lämplig för produktion av skog, och en mängd sådan finnes. Däremot är tillgången på sommarbete åt djuren knapp. Genom att rensa i skogen och borthugga buskar m. m. i vissa delar av densamma skulle dock betet kunna betydligt förbättras.»

Domänintendenten Nilsson anförde ytterligare:

»Det synes mig emellertid böra tagas i övervägande, huruvida icke bokföringen framdeles borde omläggas, så att jordbruket och patienthushållets ekonomi skiljas ifrån vartannat, och att för jordbruket endast de verkliga inkomsterna beräknas för bedömande av dess ekonomi. — Vid bedömandet av frågan om jordbrukets och koloniens framtida ekonomi, måste man givetvis räkna med mera stabila ekonomiska förhållanden än som nu äro rådande. Det är likväl möjligt, att jordbruket vid kolonien i och för sig icke kommer att giva någon nettoinkomst på driften. Detta särskilt i anledning av de gynnsamma lönevillkor, som med all säkerhet komma att beredas arbetarna. Men å andra sidan måste patienternas arbetsförmåga kunna utnyttjas i stället för lejd arbetskraft och driftkostnaden härigenom nedbringas. — *Både från ekonomisk och sjukvårdssynpunkt synes det mig emellertid vara otvivelaktigt, att starka skäl tala för att förslaget om inrättande av jordbrukskolonien vid Korsberga med det snaraste blir genomfört, och att hela prästgården eller inägojorden vid huvudgården och en del av skogsmarken förvärvas för detta ändamål. — I Korsberga kommun har under lång tid sinnessjukvård bedrivits av allmogen, såsom en binäring till jordbruket, och för närvarande lär det vårdas minst 200 sinnessjuka i hemmen inom kommunen. Hela befolkningen i orten består sålunda av vana sinnessjukvårdare, vilket måste vara av stort värde för den blivande kolonien, både ur bevaknings- och sjukvårdssynpunkt. — Det synes mig vara otvivelaktigt, att sinnessjukvård under sådana förhållanden, som den kunnat bedrivas inom denna kommun för relativt lugna patienter, är mycket att föredraga framför hospitalsvård. — Från ekonomisk synpunkt måste det vara en betydande fördel för kolonien och staten, både att erhålla de livsmedel till utspisningen, som kunna produceras vid jordbruket, utan transportkostnad och mellanhandsvinst, och att erhålla bostadsutrymme för ett betydande antal patienter till det relativt billiga pris som här blir fallet. — Vid bedömandet av egendomens räntabilitet måste givetvis värdet av skogens årliga tillväxt även tagas i betraktande.»*

På grund av vad domänintendenten Nilsson sålunda framhållit tillstyrkte han, att Korsberga prästgård i sin helhet eller till viss del förvärvas av kronan för hospitalsförvaltningens räkning i ändamål att därstädes inrätta en jordbrukskoloni för sinnessjuka. Det ena alternativet skulle avse inköp av hela egendomen med undantag av den s. k. Torpängen och det andra inägojorden till huvudgården med därå befintliga byggnader samt den del av skogsmarken, som vore belägen närmast inägora. *Detta senare alternativ ansåg sig domänintendenten Nilsson böra förorda.*

Domänintendenten Nilsson anförde vidare beträffande förslaget till stat, att i direktionens förslag till sådan funnes upptagna en jordbruksföreståndare och två jordbruksdrängar, av vilka den ene vore fördräng vid jordbruket och den

andre ladugårdskarl. Vidare skulle av manlig personal finnas för sjukvården en skötare som arbetsledare. Med hänsyn därtill att patienterna säkerligen under sakkunnig ledning kunde utföra en betydande del av det arbete, som förekomme vid jordbruket, såväl ute på fältet som vid skötseln av djuren, särskilt fäkreatur och svin, och då jordbruksföreståndaren, och även skötaren, givetvis skulle deltaga i förekommande arbete vid jordbruket, samt de kvinnliga biträdena mycket väl kunde sköta mjölkningen, syntes knappast behovet kräva att mera än en jordbruksdräng anställdes. Att denna inskränkning skedde, motiverades även därav att, om endast en del av skogsmarken förvärvades för kolonien, arbetstillgången bleve betydligt mindre under vintern än under sommaren. Skulle vid något tillfälle extra arbetskraft vara erforderlig, kunde sådan säkerligen med lätthet anskaffas.

Slutligen remitterades ärendet till *nuvarande överinspektören för sinnessjukvården, d:r Ernst Göransson*, vilken i sitt den 30 mars 1925 avgivna yttrande anförde bl. a. följande:

»I Sverige sakna vi tillsvidare en efter något större mått organiserad lantbrukskoloni. Men det skulle vara en otvivelaktig vinst för sinnessjukvården, om denna felande länk i kedjan av våra institutioner bleve smidd. Patienterna å våra sinnessjukhus tillhöra i stor procent lantbefolkningen. Visserligen äro de vid sjukhusen i tillfälle att deltaga i jordbruksarbete, men jag håller före, att många skulle bliva med starkare intresse knutna till arbetet vid en lantbrukskoloni än vid sjukhuset, där ett arbete kan komma att utföras den ena dagen av ett, den andra av ett annat arbetslag, där alltså resultatets lockelse ej blir så stark. — Vad den ekonomiska sidan angår, föreligga utredningar, som synas mig visa, att kolonien, åtminstone i framtiden, skulle kunna bära sig själv eller rentav drivas med vinst. *En viktig faktor är också, att det till familjevården hörande centralhemmet skulle bliva mera beroende i fråga om tillförsel av mjölk och andra lantbruksprodukter.* — Jag vill därför varmt tillstyrka, att det nu arrenderade prästgårdshemmanet inköpes av staten, och att en lantbrukskoloni därstädes organiseras.»

Därpå ingick *medicinalstyrelsen* den 1 februari 1927 med skrivelse i ärendet till Kungl. Maj:t. Däri anfördes bl. a. följande:

»Den nu föreslagna lantbrukskolonien skulle bliva en utökning av familjevården, och varje åtgärd, som avser att bereda sinnessjuka vård och tillsyn utom de egentliga sinnessjukhusen, synes väl värd att vinna beaktande. Överläkaren Granholm har framhållit, att en lantbrukskoloni skulle fylla ett känt behov såsom ett komplement till familjevården, och, såsom av det ovan anförda framgår, hava alla de personer, som haft att yttra sig över det framlagda förslaget, utan någon tvekan tillstyrkt detsamma. Styrelsen anser på denna grund, att förslaget bör komma till utförande.

Dylika lantbrukskolonier finnas anordnade i samband med vården av sinnesslöa. Vid Riekomberga invid Uppsala har föreningen för sinnesslöa barns vård inrättat en koloni för lantbruk, som drives med biträde av sinnesslöa. Såväl ekonomisk som medicinsk erfarenhet beträffande denna koloni har varit god.

Angående det ekonomiska resultatet av lantbrukskolonien vid Korsberga under de år, som den varit i gång, får styrelsen hänvisa till bifogade, av kontrollanten av hospitalens ekonomiska förvaltning H. Burman uppgjorda översikt av den ekonomiska förvaltningen vid kolonien år 1921—1925. Av denna översikt framgår, bland annat, att kostnaderna per plats vid kolonien år 1925 varit 2 kronor 67 öre, under det att kostnaderna vid hospitalen uppgingo till

3 kronor 96 öre, i vilka kostnader icke upptagits utgifter för hospitalens byggnaders anskaffande och underhåll. Medeltalet vårdade uppgick icke till mer än cirka 7. En ökning av platsantalet till 22 kommer icke att verka höjning av medelkostnaden.

Beträffande det erforderliga antalet personal har styrelsen från överläkaren Granholm infortrat följande förslag:

Antal befattningar		Avdelning och lönegrad enl. löneplan	Begynnelse-lön å A-ort	Summa
1	Jordbruksföreståndare (befallningsman)	B. 10	2,580: —	2,580: —
1	Jordbruksföreståndarens närmaste biträde (manl. ekonomist av 1:a kl.)	E. 5	1,740: —	1,740: —
1	Manligt biträde i ladugård och jordbruk (manl. ekonomist av 4:e kl.)	H. 5	1,260: —	1,260: —
1	Skötare	B. 6	2,100: —	2,100: —
1	Hushållerska (kvinnl. ekonomist av 1:a kl.)	E. 5	1,740: —	1,740: —
1	Hushållerskans närmaste biträde (kvinnl. ekonomist av 3:e kl.)	H. 3	1,140: —	1,140: —
2	Kvinnliga biträden för kök, tvätt och mjölkning (kvinnl. ekonomister av 4:e kl.)	H. 1	1,020: —	2,040: —
1	Sköterska	B. 3	1,740: —	1,740: —
			Kronor	14,340: —

I detta förslag har överläkaren Granholm upptagit ett närmaste biträde åt jordbruksföreståndaren, om vilket biträdes behövlighet domänintendenten Nilsson, såsom även anförts, uttalat tvivelsmål. Emellertid torde man icke kunna, på sätt Nilsson synes antaga, lita på att beständigt hava tillgång till tillräcklig arbetskraft bland de sinnessjuka. Denna växlar nämligen betydligt, så att man under viss tid kan påräkna patienter, som med fördel kunna biträda vid djurskötsel och mjölkning m. m., under det att en annan tid sådana patienter saknas. Enligt det av Granholm uppgjorda förslaget skulle av *ordinarie* personal erfordras endast en jordbruksföreståndare, en skötare och en sköterska. All övrig personal skulle vara extra. Frågan om personal vid kolonien kommer styrelsen, såsom styrelsen här nedan meddelar, att framdeles framlägga till Eders Kungl. Maj:ts prövning.

De å det till inköp föreslagna området förlagda byggnaderna äro, enligt vad överläkaren Granholm meddelat, i sådant skick, att de utan några större kostnader skulle kunna apteras för sitt nya ändamål. De erforderliga ändringarna äro endast obetydliga och torde kunna utföras av hospitalets egen personal. Kostnaderna synas styrelsen därför kunna utgå av anslaget till hospitalets drift och medlen till deras bestridande beviljas av styrelsen.

Uti annan skrivelse denna dag, av vilken skrivelse avskrift här bifogas (se bilaga), har medicinalstyrelsen till Eders Kungl. Maj:ts (Ecklesiastikdepartementet) gjort framställning om överlåtelse från kyrkofonden av det för den ifrågasatta kolonien erforderliga området och i sådant hänseende hemställt, att Eders Kungl. Maj:ts ville med stöd av 2 § 1 punkten av lagen den 4 januari 1927 angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt medgiva, att av lönebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal Korsberga nr 1 Prästgård i Korsberga socken av Jönköpings län prästgårdsområdet jämte en del av lönebostället, som på en av distriktslantmätaren E. Ekberg år 1926 verkställd kartkopia utmärkts med en röd streckad linje, omfattande i areal sammanlagt 108.4405 har, måtte överlätas till medicinalstyrelsens disposition mot en ersättning enligt gjorda värderingar av tillhoppa 76,591:51 eller en däremot svarande årlig avgäld, eller ock att, därest Eders

Kungl. Maj:t skulle finna ifrågavarande områdes överlåtelse icke kunna ske i den ordning, styrelsen sålunda ifrågasatt, Eders Kungl. Maj:t ville medgiva, att området finge genom expropriation förvärfvas för ovannämnda ändamål.

Såsom ovan nämnts skulle emellertid för den ifrågasatta lantbrukskolonien förvärfvas jämväl några å prästgårdsområdet belägna, kyrkoherden Lundh tillhöriga byggnader, nämligen dels en flygelbyggnad och dels några mindre uthusbyggnader, vilka för närvarande hyras av lantbrukskolonien och vilka kyrkoherden Lundh den 2 november 1926 erbjudit styrelsen till inköp för ett pris av tillhopa 2,000 kronor, vilket erbjudande kyrkoherden Lundh förklarar vara bindande till den 1 juli 1928.

Under återopande av vad styrelsen sålunda anfört får styrelsen, under förutsättning att det i styrelsens nyssberörda framställning begärda tillståndet lämnas, hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte besluta, att en lantbrukskoloni skall anordnas i anslutning till familjevården i Korsberga i huvudsaklig överensstämmelse med här ovan skisserat förslag, och för sådant ändamål *dels* bemyndiga styrelsen att övertaga angivna del av lönebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal Korsberga nr 1 Prästgård i Korsberga socken på de villkor, som kunna bli vederbörligen fastställda, *dels* medgiva, att de å bostället belägna, kyrkoherden Lundh tillhöriga byggnaderna må av styrelsen inköpas för ett pris av 2,000 kronor, *dels ock* ställa för ovanberörda ändamål erforderliga medel till styrelsens disposition.»

Av vad vi angående detta ärende inhämtat ha vi blivit övertygade om lämpligheten av att den utav medicinalstyrelsen föreslagna utvidgningen av lantbrukskolonien i Korsberga för sinnessjuka kommer till stånd. Utredningen i frågan synes nämligen giva vid handen, att realiserandet av detta förslag skulle medföra stora fördelar för statens numera mycket omfattande familjevård i Korsberga med angränsande socknar och vara ägnat att i någon mån spara platser å moderanstalten, Växjö hospital, en synpunkt som med hänsyn till den stora bristen på vårdplatser för sinnessjuka är värd alldeles särskilt beaktande. Av den i medicinalstyrelsens här ovan refererade skrivelse åberopade översikten av den ekonomiska förvaltningen vid kolonien framgår också, att kostnaderna per patient och dag här äro avsevärt billigare än vid hospitalen. Och med koloniens utvidgning till det tredubbla utan att personalen ökas i motsvarande grad, torde driftkostnaderna per patient bli va än lägre.

Även anskaffandet av de ifrågasatta nya platserna vid lantbrukskolonien (22 — 7 — 15) skulle ställa sig väsentligt billigare per plats än nya hospitalsplatser. Då prästgårdsområdet jämte den till' förvärv ifrågasatta delen av lönebostället med därtill avdelad skog och betesmark i huvudsaklig överensstämmelse med domänintendenten Nilssons förslag värderats till 76,591 kronor 51 öre, vartill kommer inlösen av vissa kyrkoherden Lundh tillhöriga byggnader för ett belopp av 2,000 kronor, skulle nämligen enligt medicinalstyrelsens förslag anskaffningskostnaden per patientplats stanna vid något över 5,000 kronor. Då kostnaden för nyuppförande av hospital för närvarande torde kunna beräknas till mellan 8,000 och 9,000 kronor per plats, skulle den här ifrågasatta utgiften avsevärt understiga kostnaden för nya hospitalsplatser. Det är vidare att märka, att det kapitalutlägg, som statsverket skulle få vidkännas för lantbrukskoloniens utvidgning enligt medicinalstyrelsens för-

slag, ju skulle motsvaras av ett betydande realvärde i den fastighet som skulle förvärfvas.

Vi anse oss sålunda böra förorda, att beslut fattas om lantbrukskoloniens anordnande i huvudsaklig överensstämmelse med medicinalstyrelsens förut omfördäda förslag. De närmare åtgärderna för fastighetens förvärfvande och koloniens anordnande torde böra ankomma på Kungl. Maj:t, men riksdagen torde böra för ändamålet ställa medel till Kungl. Maj:ts förfogande. Dessa medel synas böra utgå från femte huvudtitelns anslag till hospital och asyler. Då nämnda anslag har förslagsanslags natur och till beloppet är så avsevärt, att den här ifrågavarande utgiften icke synes vara av avgörande betydelse för anslagsbelastningen, synes någon höjning av anslaget för ifrågavarande ändamål icke vara nödvändig.

På grund av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte

dels besluta, att en lantbrukskoloni skall anordnas i anslutning till familjevården för sinnessjuka i Korsberga i huvudsaklig överensstämmelse med av medicinalstyrelsen i skrivelse den 1 februari 1927 framlagt förslag,

dels ock medgiva, att Kungl. Maj:t må för förvärfv till nämnda ändamål av prästgårdsområdet samt den i medicinalstyrelsens nyssnämnda skrivelse den 1 februari 1927 angivna delen av lönebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal Korsberga nr 1 Prästgård i Korsberga socken ävensom för inköp av de å bostället belägna, kyrkoherden Lundh tillhöriga byggnaderna av förslagsanslaget till hospital och asyler använda erforderligt belopp.

Stockholm den 19 januari 1928.

K. J. Ekman.

Axel Rooth.

Alfred Petré.

M. Svensson.

